

Udskriftsdato: lørdag den 20. juni 2026

2025/1 BTB 13 (Gældende)

Betænkning over Forslag til folketingsbeslutning om mindre kuld i svineavl

Ministerium: Folketinget

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om mindre kuld i svineavl

[af Søren Egge Rasmussen (EL) m.fl.]

1. Indstillinger

Et *flertal* i udvalget (S, V, DD, LA, M, KF og DF) indstiller beslutningsforslaget til *forkastelse* ved 2. (sidste) behandling.

Et *mindretal* i udvalget (SF, EL, RV og ALT) indstiller beslutningsforslaget til *vedtagelse uændret*.

Borgernes Parti, Naleraq, Inuit Ataqatigiit, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ved betækningsafgivelsen ikke medlemmer i udvalget og dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske bemærkninger i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

2. Politiske bemærkninger

Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet

Socialistisk Folkepartis, Enhedslistens, Radikale Venstres og Alternativets medlemmer af udvalget konstaterer, at der dør 25.000 pattegrise om dagen i Danmark, og at hver sjette avlssø dør i produktionen. Det er partiernes klare konklusion, at en produktion, hvor så mange dyr dør som resultat af produktionsforholdene, ikke er i overensstemmelse med dyrevelfærdslovens §§ 2 og 3.

Her står, at dyr skal »behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe«, og at »Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer« (lovbekendtgørelse nr. 994 af 30. juni 2025 om dyrevelfærd).

Det Dyreetiske Råd kom i august 2025 med en udtalelse om svineproduktionen, hvor rådet konkluderede, at det havde svært ved at se, at hold af svin i den konventionelle produktion lever op til intentionerne i de to nævnte paragraffer i dyrevelfærdsloven (»Det Dyreetiske Råd: Udtalelse om svineproduktion«, august 2025).

Avlen med det konstante fokus på øget produktivitet og større kuld var et af de primære problemer, som rådet pegede på i sin udtalelse.

At den målrettede avl mod stadig større og større kuld er et alvorligt problem ikke bare for dyrenes velfærd, men også for deres helbred og overlevelse, har vi vidst længe. Det Dyreetiske Råd er bare det seneste af en lang række ekspertorganer, der er nået frem til samme konklusion, herunder Den Danske Dyr lægeforening, Dyrenes Beskyttelse og DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, Aarhus Universitet (»Den Danske Dyr lægeforenings (DDD) forslag til at forbedre pattegriseoverlevelsen i de danske grisebesætninger«, ddd.dk, den 31. juli 2024, »Dyrenes aftale? Millioner af døde pattegrise lades i stikken«, dyrenesbeskyttelse.dk, den 16. april 2024, og »Flere overlevende pattegrise: Mindre kuld er en løsning«, dca.au.dk, den 9. oktober 2024).

Det underer derfor Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet, at ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri i sin egenskab af ansvarlig resortminister under udvalgsbehandlingen ikke har villet svare på helt simple spørgsmål om, hvorvidt han mener, at den høje dødelighed blandt henholdsvis pattegrise og søer er dyreetisk forsvarlig, og om situationen lever op til kravene i dyrevelfæ-

færdsloven (B 13 – svar på spørgsmål 1 og 2). Enhedslisten har derfor genstillet spørgsmålene, men må konstatere, at ministeren fortsat ikke har besvaret dem inden for tidsfristen for udvalgsbehandlingen.

Hvis ministeren, som har det øverste politiske ansvar for at håndhæve lovgivningen i forhold til produktionen, mente, at forholdene dyreetisk var i orden, og at de levede op til loven, burde han kort og godt kunne svare ja til Enhedslistens spørgsmål.

Når ministeren vælger ikke at svare på de meget enkle spørgsmål, må partierne konkludere, at det er, fordi han ikke kan svare ja til, at forholdene dyreetisk er i orden. Det kan enten være, fordi ministeren er i tvivl om, hvorvidt forholdene lever op til loven, eller fordi ministeren er enig med partierne og de nævnte eksperter i, at forholdene ikke lever op til loven, men som den øverst politisk ansvarlige ikke kan svare dette uden samtidig at påtage sig ansvaret for, at loven ikke overholdes.

I stedet for at svare på spørgsmålene skriver ministeren: »Dyrevelfærd er en vigtig prioritet for mig«. SF, EL, RV og ALT forstår ikke, hvordan den oplysning er relevant, set i sammenhæng med at ministeren ikke vil svare på, om han mener, at dyrevelfærdsloven er overholdt.

Ministeren henviser også til dyrevelfærdsaftalen fra 2024, hvor han henholdsvis »ser frem til at drøfte mulige tiltag for at mindske pattegrisedødeligheden med aftalekredsen bag dyrevelfærdsaftalen til februar« (B 13 – svar på spørgsmål 1) og vil indføre »en grænseværdi for sodødelighed, som også indebærer et særskilt rådgivningsbesøg, hvis dødeligheden i besætningen overstiger den fastsatte grænse« (B 13 – svar på spørgsmål 2).

Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet noterer sig, at ministeren har oversendt to notater, som tidligere er delt i regi af aftalekredsen bag dyrevelfærdsaftalen. Der er tale om: »Notat om Pattegriseoverlevelse: Initiativ 12«, dateret den 22. januar 2025, og »Afrapportering om sodødelighed: Initiativ 18b i handlingsplanen ”Sammen om Dyrene”«, dateret den 31. marts 2025 (B 13 – svar på spørgsmål 6 og 8).

SF, EL, RV og ALT noterer sig, at »Notat om Pattegriseoverlevelse: Initiativ 12« indeholder en lang uprioriteret liste af forslag til tiltag indhentet fra interessenter. Der er for samtlige punkter på listen tale om tiltag, der var kendte og velbeskrevne allerede inden dyrevelfærdsaftalens indgåelse. I notatet er der ikke nogen politisk ansvarstagning og ingen stillingtagen, ud over at det flere gange fremgår, at tiltag vil have »økonomiske konsekvenser«.

Det undrer partierne, at dyrevelfærdsloven slet ikke er nævnt i notatet, og at der ikke er taget stilling til, hvilke tiltag der som minimum vil være nødvendige for at bringe svineproduktionen i overensstemmelse med loven.

Det undrer i høj grad SF, EL, RV og ALT, at den klare anbefaling om nødvendigheden af at ændre avlen, så kuldene bliver mindre, ikke er tydeliggjort eller prioriteret i notatet til aftalekredsen. Anbefalingen kommer fra henholdsvis myndighedsbetjeningen på Aarhus Universitet, der rådgiver forskningsbaseret, Den Danske Dyr lægeforening, hvis dyrlæger foretager den lovpligtige sundhedsrådgivning i staldene, og Dyrenes Beskyttelse (»Den Danske Dyr lægeforenings (DDD) forslag til at forbedre pattegriseoverlevelsen i de danske grisebesætninger«, ddd.dk, den 31. juli 2024, »Dyrenes aftale? Millioner af døde pattegrise lades i stikken«, dyrenesbeskyttelse.dk, den 16. april 2024, og »Flere overlevende pattegrise: Mindre kuld er en løsning«, dca.au.dk, den 9. oktober 2024).

Det undrer også partierne, at der i første linje i afsnittet »Avlsfremgang for pattegriseoverlevelse« står: »Ændringer i genetikken hos grise tager tid og flere generationer inden for avlsdyrene«, uden at det samtidig tydeligt fremgår, at der allerede findes tilgængelig genetik hos eksempelvis Topigs Norsvin, hvor kuldene er mindre, pattegrisene er mere robuste, problemerne for søerne omkring faringen (fødslen) er færre og overlevelsen er markant bedre for både pattegrise og søer.

Det er tydeligt, at problemet med de alt for store kuld og høje dødelighed handler om avlsselskabet DanBred, som længe har haft et avlsmål om stadig større kuld. SF, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet noterer sig, at ved at forbyde avlsmateriale fra DanBred kunne man på kort tid reducere både kuld størrelsen og antallet af pattegrise og søer, som dør i produktionen.

I forhold til avlsselskabet DanBred noterer partierne sig, at interesseorganisationen Landbrug & Fødevarer ejer 50 til 66,65 pct. af selskabet og dermed har betragtelige økonomiske interesser i selskabet (DanBred P/S, »Roller – direktion, bestyrelse og udvikling i virksomhed«, estatistik.dk, besøgt den 28. januar 2026). Af Landbrug & Fødevarers hjemmeside fremgår det endvidere, at »afdelingen Avl & Genetik i Landbrug & Fødevarer står bag driften af DanBred avlssystemet og udviklingsarbejdet for DanBred avlsmålet. Avlsmålet fastsættes for hver af de tre DanBred racer af sektorbestyrelsen i Landbrug & Fødevarer Sektor for Gris« (»DanBred-grise er i topeliten«, gris.dk, den 12. august 2024, siden er besøgt den 28. januar 2026).

Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet finder det stærkt kritisabelt, at ejerforholdet og Landbrug & Fødevarers aktive ejerskab af DanBred i forhold til at fastsætte selskabets avlsmål ikke fremgår af ministeriets notat, ligesom det heller ikke fremgår i forbindelse med gengivelsen af Landbrug & Fødevarers anbefalinger, forslag og kommentarer, at der er en interessekonflikt. Partierne vil i denne sammenhæng minde om, at ministeren ved tidligere lejligheder har bekræftet, at dyrevelfærdsloven ikke kan sættes ud af kraft, når det gavner erhvervsøkonomiske hensyn (Miljø- og Fødevarerudvalget, B 10 – svar på spørgsmål 14, folketingsåret 2023-24).

Enhedslisten har under udvalgsbehandlingen bedt ministeren oplyse, hvor stor en del af faldet i pattegrisedødeligheden de seneste år, der kan henføres til, at Topigs Norsvin har opnået en øget markedsandel på 9 pct., og noterer sig, at ministeren svarer, at det har Styrelsen for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri ingen viden om. Det undrer i høj grad partierne, at hverken ministeren eller styrelsen har prioriteret at indhente den viden, når det er et fokusområde for dyrevelfærdsaftalen (B 13 – svar på spørgsmål 3).

Partierne undrer sig desuden over, at aftalekredsen først er indkaldt til drøftelser til februar i år, når der på det tidspunkt er gået et helt år, siden notatet lå klar, og hele 2 år, siden dyrevelfærdsaftalen blev indgået. SF, EL, RV og ALT noterer sig, at ministeren, for hvem »dyrevelfærd er en vigtig prioritet«, således har spildt 2 år på at samle eksisterende viden uden at have handlet i forhold til at sikre bedre overlevelse for pattegrise.

Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet noterer sig, at »Afrapportering om sodødelighed: Initiativ 18b i handlingsplanen ”Sammen om Dyrene”« (B 13 – svar på spørgsmål 8) kun indeholder bidrag fra SEGES og Aarhus Universitet og altså ikke andre relevante aktører som eksempelvis Den Danske Dyrlægeforening og Dyrenes Beskyttelse. Partierne finder dette besynderligt, ligesom det også undrer, at konklusionerne fra den nyeste kortlægning af årsager til sodødelighed fra Aarhus Universitet (»Kortlægning af dødsårsager hos danske søer – Rådgivningsnotat fra DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug«, Hanne Kongsted, Nina Møller Christensen og Tine Iburg, Institut for Husdyr- og Veterinærvidenskab, AU, den 27. januar 2025) ikke indgår i ministeriets notat, selv om kortlægningen er leveret som del af den myndighedsbaserede rådgivning, Aarhus Universitet udfører for ministeriet, og selv om notatet er dateret den 31. marts 2025 – altså 2 måneder senere.

Kortlægningen fra Aarhus Universitet viste, at traumer relateret til drægtighed og faring – særlig blodforgiftning fra fostre, der ligger og rådner i livmoderen – og drejninger af organer var de hyppigste dødsårsager blandt de obducerede søer.

»En af de væsentligste årsager til, at søerne dør, er traumer i forbindelse med faringen – altså fødslen. Der er fostre, som ikke kommer ud under faringen, og der kan være fostre, som har siddet i vejen og stoppet fødslen. Desuden kan der være skader i fødselsvejene«, fortæller lektor Hanne Kongsted, som har stået for undersøgelsen sammen med to andre forskere, til Politiken (»Forskere har obduceret døde grise: »Det kunne være en idé at stoppe med at avle dem så ekstremt««, Politiken.dk, den 7. februar 2025).

Hanne Kongsted fortæller videre i artiklen: »Hvis vi satsede på søer, som fødte færre pattegrise, vil det rent logisk kunne reducere problemerne med, at der ligger så mange pattegrise i søerne, som ikke er kommet ud. I forvejen bliver søerne udmattet af de her langtrukne faringer med så mange pattegrise, og det kunne være en idé at stoppe med at avle dem så ekstremt, at de skal føde så mange grise«.

Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet finder det yderst mærkværdigt, at den tydelige sammenhæng mellem de store kuld og de alt for mange døde søer slet ikke nævnes i ministeriets notat. Partierne undrer sig også over, at notatet ikke nævner, at sodødeligheden i den økologiske produktion er markant lavere end i den konventionelle, ligesom det heller ikke nævnes, at der har været en eksplosion i dødelighed over tid. I 1990 døde i gennemsnit 4 pct. af avlssøerne («Velfærdsproblemer hos de danske søer», Dyrenes Beskyttelse, 2004). I 2023 var det 16,5 pct. (Miljø- og Fødevareudvalget, L 138 – svar på spørgsmål 3, folketingsåret 2024-2025). Der er altså tale om mere end en firdobling på 35 år. Det er på alle måder fuldstændig uacceptabelt, og partierne noterer sig, at firdoblingen i dødelighed er sket, i takt med at kuld størrelsen er vokset som resultat af DanBreds avlsmål om større kuld.

Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet noterer sig, at de to tiltag i dyrevelfærdsaftalen fra 2024 – nemlig et uddannelseskursus og en ny grænseværdi for dødelighed, der skulle adressere den skandaløst høje sodødelighed – på ingen måde tager fat om problemernes rod, og at tiltagene først forventes at træde i kraft den 1. juli 2026 (B 13 – svar på spørgsmål 9). Det vil sige, at det tager 2½ år at indføre tiltag, som vil have begrænset effekt, hvis nogen. Partierne noterer sig, at ministeren oplyser, at der fortsat ikke er sket interessantinddragelse i forhold til tiltagene (B 13 – svar på spørgsmål 10 og 11). Partierne opfordrer på det stærkeste til, at dyrlæger og dyrevelfærdsorganisationer denne gang vil blive inddraget i udformningen af tiltagene.

Enhedslisten har også under udvalgsbehandlingen stillet en række spørgsmål vedrørende DanBreds avlsmål og erhvervsøkonomiske interesser og hensyn, herunder om ministeren mener, at den økonomiske gevinst af DanBreds avlsarbejde, som ifølge DanBred medfører, at virksomhedens kunder opnår 12,30 kr. ekstra pr. slagtegris pr. år, hvilket svarer til ca. 16 øre pr. kg slagtekrop, gør det acceptabelt at videreføre den ekstreme avl, der medfører høj smågrisedødelighed og høj sodødelighed, uden at der gribes ind og sikres overholdelse af dyrevelfærdsloven. Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet noterer sig, at ministeren på alle spørgsmålene svarer, at han naturligvis forventer, at virksomhederne overholder gældende regler (B 13 – svar på spørgsmål 4, 5 og 13).

Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet noterer sig igen med stor undren, at ministeren slet ikke forholder sig til sit eget ansvar for at sikre, at gældende regler håndhæves og overholdes. Enhedslisten har derfor også spurgt ind til, hvordan ministeren konkret sikrer overholdelse af reglerne, herunder hvordan Fødevarestyrelsen håndhæver §§ 36 og 37 om avlsmetoder i bekendtgørelse nr. 15 af 8. januar 2026 om dyrevelfærds-mæssige mindstekrav til hold af grise, og om styrelsen har gennemført kontroller af, om DanBred overholder reglerne. Partierne noterer sig, at ministeren ikke har besvaret spørgsmålene inden for udvalgsbehandlingens tidsfrist (B 13 – svar på spørgsmål 12, 17 og 18)

Det er som nævnt Socialistisk Folkepartis, Enhedslistens, Radikale Venstres og Alternativets klare konklusion, at dyrevelfærdsloven ikke er overholdt, så længe den ekstreme avl efter store kuld fortsat er tilladt. På grund af ministerens manglende besvarelser af en række spørgsmål under udvalgsbehandlingen er det desværre ikke muligt at konkludere, om ministeren og styrelsen i dag lever op til deres ansvar for at håndhæve de gældende regler vedrørende avlsmetoder.

Socialistisk Folkepartis, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet noterer sig på den baggrund med stor skuffelse, at ministeren og regeringen har meddelt, at de vil stemme nej til Enhedslistens forslag om at indføre krav om, at der i avlsselskaber og besætninger både ved indkøb af genetik og egen avl skal anvendes et avlsmål, hvor kuld størrelse i gennemsnit svarer til antal patter hos søer, og at regeringen skal sikre effektiv håndhævelse af, at kravet overholdes i både avlsselskaber og besætninger.

3. Udvalgsarbejdet

Beslutningsforslaget blev fremsat den 9. oktober 2025 og var til 1. behandling den 2. december 2025. Beslutningsforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Miljø- og Fødevareudvalget.

Oversigt over beslutningsforslagets sagsforløb og dokumenter

Beslutningsforslaget og dokumenterne i forbindelse med udvalgsbehandlingen kan læses under beslutningsforslaget på Folketingets hjemmeside www.ft.dk.

Møder

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i 3 møder.

Bilag

Under udvalgsarbejdet er der omdelt 2 bilag på beslutningsforslaget.

Spørgsmål

Udvalget har under udvalgsarbejdet stillet 18 spørgsmål til ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri til skriftlig besvarelse, som ministeren har besvaret med undtagelse af spørgsmål 17 og 18, som er foreløbigt besvaret og forventes endeligt besvaret inden 2. behandling.

Anne Paulin (S) Tanja Larsson (S) Bjarne Laustsen (S) Fie Hækkerup (S)

Thomas Skriver Jensen (S) Ida Auken (S) Thomas Monberg (S) Kris Jensen Skriver (S)

Thomas Jensen (S) Erling Bonnesen (V) nfm. Marlene Ambo-Rasmussen (V) Anni Matthiesen (V)

Hans Christian Schmidt (V) Charlotte Bagge Hansen (M) Henrik Frandsen (M)

Hans Kristian Skibby (DD) fmd. Kristian Bøgsted (DD) Pernille Vermund (LA) Carsten Bach (LA)

Rasmus Jarlov (KF) Per Larsen (KF) Kim Edberg Andersen (DD) Mette Thiesen (DF)

Claus Jørgensen (SF) Marianne Bigum (SF) Søren Egge Rasmussen (EL) Leila Stockmarr (EL)

Katrine Robsøe (RV) Torsten Gejl (ALT)

Borgernes Parti, Naleraq, Inuit Ataqatigiit, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	50	Radikale Venstre (RV)	6
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	23	Alternativet (ALT)	6
Danmarksdemokraterne – Inger Støjberg (DD)	16	Borgernes Parti – Lars Boje Mathiesen (BP)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	15	Naleraq (N)	1
Liberal Alliance (LA)	15	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Moderaterne (M)	12	Sambandsflokkurin (SP)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	10	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Enhedslisten (EL)	9	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	5
Dansk Folkeparti (DF)	7		